

Heimastýrisslógin búgvín til bálið:

Føroyingar mugu hugsa sum frímenn og ikki sum trælir

Tíðin er nú komin til, at føroyingar mugu fara at hugsa sum frímenn og ikki sum trælir. Vit kunnu standa á egnum beinum, um vit vilja. Vit kunnu ikki keypa nakra lidna stýrisskipanarlaga loysn frá øðrum, tí landið og fólkíð er serstakt. Tíðin skal vera komin til, at føroyingar, við egnum evnum, tillaga sær og komandi ættarliðum eitt samfelag, sum ræður sær skrivar Jóanes N. Dalsgaard m.a. í seinasta nummarinum av blaðnum Oyggskeggi. Vit loyva okkum at prenta hesa grein, sum er lýsir eitt sjónarmið í hesum tíðum, har so nógv verður tosað um framtíðar stöðu Føroya.

Tá eg fyri hálvum triðja ári síðani fór til Danmarkar í útbúgvingarærinum, var tað lægð at uppliva, hvussu lítið norðaru partarnir av Kongarikinum fyltu í fjølmíðlunum og í práti millum fólk. Men nú er øðrvísi. Fjølmiðlarnir váka sær í føroyskum víðurskiftum, og blaðini kappast um at gera meiningarkanningar um ríkisfelagsskapin.

Niðurstøðurnar eru fleiri, men felags fyri tær allar er, at tær sýna, at ein illvilji og eitt misálit mótevnis føroyingum býr í danska fólkinum. Kanska er hetta ikki so lægt, tá hugsað verður um, at vanligi danin þúrt einki veit um ríkisfelagsskapin.

Fyrir føroyingar er ríkisfelagsskapurin nær. Danmark og danskir myndugleikar eru so avgerandi lutir í heimastýrisskipanini, at tíðindi úr syðsta parti av ríkinum eru sjálvsøgd í flestu tíðindasendingum í Føroyum.

Koloniðharralótir

Øðrvísi er her í Danmark. Fyrir danir er Danmark ríkið. Tað gevur at bita nú, tá nógv verður sagt um føroysk víðurskifti í donskum fjølmiðlunum. Tað gongur sjón fyrir søgn, at hvørki donsk tíðindafólk, og tíðsheldur danir sum heild,

hava minstu hylling á, hvat ríkisfelagsskapurin og heimastýrisskipanini eru. Hetta, í sær sjálvum, er besta prógvíð um, at talan er ikki um ein felagsskap, men um ein stat, sum uppá beta kolonialistiska hátt tvíheldur um landaøki, tí tey hava strategiskan og maktpolitiskan týðning. Danir eru fullkomiliga óðrdir av, hvat fyrirferst í koloninum, so leingi einki hendir av týðningi fyrir ríkiseindina. Besta dømið um hetta er júst tann sjónleikur, sum í lötuni verður spældur á politiska leikpallinum í Danmark. Men tað ringasta av øllum er, at danska fólka-tíngið heldur, at tey inn-føddu í Føroyum kunnu bukast uppá pláss. Vónandi fara føroyingar at vísa dønum nakað annað.

Stokkut yvirvág

Spurningurin um størri sjálvræði hevur verið á politisku dagsskránni í Føroyum síðani uml. 1900. Okkurt er hent, men reyði tráðurin er, at alt hevur verið hálvar loysnir. Seinast við heimastýrisslógin. Orsøkin til at so lítið er komið burtur úr er helst tann, at føroyingar hava so ilt við at koma til sættis um nakað. Kanska hava føroyingar verið trælkaðir so leingi, at

Jóanes N. Dalsgaard, lesandi

sjálvsvirðingin og tjóðskaparlaga samleikakenslan er burturkúgað.

Tað, sum lögtingið nú hevur gjørt í sambandi við kravíð um dómarakanning av Den Danske Bank, er ikki eitt tekin um at føroyingar hava ment seg, men er heldur eitt ómegdarteikin. Ein kúgaður hundur kann bukast illa og leingi, uttan at gera annað um seg enn at rína og hvína og stunga halan millum beinini. Men verður hundurin bukaður nóg leingi, so kann endin verða, at hann gevur eitt glefs frá sær, og tá kann hann bita fast.

Men hetta merkir ikki, at hann er vorðin frælsur, tvørturímóti er hann meira kúgaður aftaná, at hann hevur bitið, tí tá hevur hann ringu samvitskuna at dragast við eisini.

Somuleiðis, frykti eg fyrir, er stutt við føroyingum. Lögtingið hevur glefsað, og enn læsir tað kjaftum um fólking og stjórn í Keypmannahavn. Einki er at ivast í, at bitíð nítur fastur, men kúgarin tykist nú at búgva seg til at buka uppáftur harðari, til tess at føroyingar noyðast at sleppa. Øvist er so, um lagnan hjá Heimastýris-Føroyum tá

verður tann sama sum fyrir ein hund, sum bitur, nevniliga at tað fær eina kúlu fyrir pannuna.

Sambands-uppgávulyndið!

Hetta er svartskýgt tos. Men ein vón er. Eins og tann bukaði hundurin kann fara til stroks, og ikki koma aftur, so ber til hjá føroyingum at slíta tjóðnið. Men hetta krevur drivi og áráði. Og spurningurin er, um hesir eginleikar finnast í Føroyum í nóg stóran mun.

Sambandsuppgávulyndið er framvegis so óhugnaliga fastgrógvíð í føroysku fólkasálina. Tað býr í fólki, eins og eitt skaðakykt liggur tað fyrir tað mesta og svevur, men í somu løtu tað er í vanda fyrir týning, veksur tað seg stórt og ógilt, so eingin torir at nærkast tí, tíansheldur gera av við tað. At slíkt mistreysti býr í føroyingum kemst kanska av, at føroyingar ongantíð hava sætað sær sjálvum. Altíð hevur onkur verið at givið harrabóð, og tað hevur verið ein sjálvsagdur lutur fyrir tann vælvalda føroyingin altíð at akta.

Eiga vit viljan, eiga vit møguleikan

Men í slíkari tilveru er eingin framburður, einans mat-

strev og olmusulív. Hetta er drepan í longdini. Tí er tíðin nú komin til, at føroyingar mugu fara at hugsa sum frímenn og ikki sum trælir. Vit kunnu standa á egnum beinum, um vit vilja. Vit kunnu ikki keypa nakra lidna stýrisskipanarlaga loysn frá øðrum, tí landið og fólkíð er serstakt. Tíðin skal vera komin til, at føroyingar, við egnum evnum, tillaga sær og komandi ættarliðum eitt samfelag, sum ræður sær.

Formyndari er ikki samstavr

Nú eru nógv, sum taka um høvdið og siga, at føroyingar ongantíð fara at klára at reisa ein stat. Somu fólkinir spyrja, og harvið verið sagt, at føroyingar sjálvir skulu hava egnan her, egið diplomati osfr. Svárið er ja, og harvið verið sagt, at føroyingar sjálvir skulu hava avgerðarrætt í sambandi við øll mál, samfelagnum viðkomandi og viðvíkjandi, men harvið verið ikki sagt, at Føroyar iki kunnu vera partur av millumtjóða samstarvi, serliga tá tað snýr seg um t.d. hervald og diplomati. Onkur vil nú siga, at slíkt samstarv hava vit longu framtíðin við danir. Hartil er at

Sosíalurin – fimmm ferðir um vikuna!